

ETIKSPLAINER

Dataetik og jura

Indholdsfortegnelse

3	Dataetik og jura
4	Hvilken rolle spiller etik for juraen?
5	En afgørende rolle
5	Ingen rolle
5	En begrænset rolle
6	Hvilken rolle spiller jura for dataetik?
6	Kan en handling være lovlig men uetisk?
8	Kan en handling være ulovlig men etisk?
9	Jura som ramme, genstand og inspiration i dataetisk analyse
10	Jura som ramme for en dataetisk problemstilling
10	Jura som genstand for dataetisk analyse
12	Jura som dataetisk inspiration
14	Litteratur

Dataetik og jura

Generativ AI kan skabe tekster og billeder af høj kvalitet med enkle brugerbeskeder. Men de mest populære generativ AI modeller er trænet på billeder og tekster, som er høstet bredt på internettet. Det krænker ifølge kritikere personers privatliv og intellektuelle ejendomsret.

Medicinsk AI kan hjælpe med at stille hurtigere og bedre diagnoser i sundhedsvæsenet. Men det kan være vanskeligt at placere ansvaret, hvis en patient fejlbehandles fordi AI giver en forkert diagnose, og svært at informere patienter om hvordan teknologien fungerer, så de kan give samtykke.

Ansigtsgenkendelse kan hjælpe politiet med at finde forsvundne og eftersøgte personer. Men teknologien behandler følsomme biometriske data, og kan have bias mod sårbare minoriteter.

Mange af de nye måder vi bruger data og digitale teknologier rejser både juridiske og dataetiske udfordringer. I mange tilfælde kan løsningerne også minde om hinanden. Dataetiske retningslinjer fordrer for eksempel typisk beskyttelse af personers privatliv, transparens om hvordan data behandles og hvordan de tekniske systemer virker, og begrænsning af algoritmiske bias, som negativt påvirker sårbare grupper.¹ Juraen stiller lignende krav i eksempelvis den europæiske databeskyttelsesforordning (GDPR), AI-forordningen, og den europæiske menneskerettighedskonvention.

Både dataetik og jura sætter således rammer for, hvordan vi behandler data, og udvikler og anvender nye digitale teknologier som kunstig intelligens. Indimellem kan dataetik og jura virke så nært forbundne, at det er svært at se, hvor det ene stopper og det andet begynder.²

1 Se eksempelvis Den uafhængige ekspertgruppe på højt niveau om kunstig intelligens. (2018). *Etiske retningslinjer for pålidelig kunstig intelligens*. https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=60420 UNESCO. (2021). *Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence*. [https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137/PDF/381137eng.pdf](https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137/PDF/381137eng.pdf.multi). multi For overblik se Jobin, A., Ienca, M., & Vayena, E. (2019). The global landscape of AI ethics guidelines. *Nature Machine Intelligence*, 1(9), 389–399. <https://doi.org/10.1038/s42256-019-0088-2>, Khan, A. A., Badshah, S., Liang, P., Waseem, M., Khan, B., Ahmad, A., Fahmideh, M., Niazi, M., & Akbar, M. A. (2022). *Ethics of AI: A Systematic Literature Review of Principles and Challenges* Proceedings of the 26th International Conference on Evaluation and Assessment in Software Engineering, Gothenburg, Sweden. <https://doi.org/10.1145/3530019.3531329>, Mittelstadt, B. (2019). Principles alone cannot guarantee ethical AI. *Nature Machine Intelligence*, 1(11), 501–507. <https://doi.org/10.1038/s42256-019-0114-4>

2 De største danske virksomheder har siden 2021 været underlagt et krav om årligt at redegøre for dataetik. Den seneste undersøgelse af disse redegørelser, udført af Digitaliseringsstyrelsen, viser at 91 procent af virksomhedernes dataetiske politikker henviser til GDPR. Det synes at indikere, at juridiske bestemmelser i denne kontekst opfattes som centrale for dataetikken, og måske i nogle tilfælde også som udtømmende. *Dataetik i store danske virksomheder 2023*. (2024). <https://digst.dk/media/31430/dataetik-i-store-danske-virksomheder-2023.pdf>

Men kan man slutte fra jura til dataetik eller omvendt? Hvordan minder jura og dataetik om hinanden, og hvordan er de forskellige? Og hvilken rolle kan juraen spille i en dataetisk analyse og vurdering?

I denne etiksplainer præsenterer Dataetisk Råd et overblik over nogle af de måder man kan forstå sammenhænge mellem jura og dataetik.

Hvilken rolle spiller etik for juraen?

Jura handler grundlæggende om hvilke handlinger, der er lovlige og ulovlige. Juraen består først og fremmest af de love som Folketinget vedtager, og som domstolene håndhæver, men i en lidt bredere forstand kan det også inkludere for eksempel regler og politikker i en organisation eller på en arbejdsplads. Når juraen siger, at en måde at behandle data er ulovlig, betyder det, at man kan blive straffet for at behandle data på denne måde. Hvis den er påbudt, kan man blive straffet for *ikke* at behandle data på denne måde. At den er lovlig, betyder til gengæld, at man hverken kan blive straffet for at behandle eller ikke behandle data på denne måde.

Et centralt spørgsmål i forholdet mellem jura og etik er hvilken rolle etik kan spille for juraen. Kan en måde at behandle data for eksempel være lovlig, selvom den er uetisk, eller ulovlig, selvom den er etisk? Disse spørgsmål er blevet meget omfattende diskuteret i retsfilosofien. Svarene kan hjælpe med at belyse nogle af de andre spørgsmål om forholdet mellem jura og etik.

Lidt forenklet kan man sige, at der er tre overordnede svar på spørgsmålet: Man kan mene at etik spiller en *afgørende rolle* for, hvad der er lovligt og ulovligt. Man kan også mene at etik *ingen rolle spiller* for, hvad der er lovligt og ulovligt. Endelig kan man mene at etik spiller en vis *begrænset* rolle for, hvad der er lovligt og ulovligt.

En afgørende rolle

Det første mulige svar – at etik spiller en afgørende rolle for juraen – er især blevet forsvaret af tænkere i den såkaldte naturretslige tradition.³ Tilhængere af naturretten har hævdet, at en lov kan være juridisk ugyldig fordi den er uretfærdig. For eksempel kunne slaveri altid og til alle tider være ulovligt, og love som på papiret indfører eller regulerer slaveriet altså juridisk ugyldige, ganske enkelt fordi slaveri er etisk forkasteligt.

Ingen rolle

Det andet mulige svar – at etik ikke spiller nogen rolle for jura – forbindes især med såkaldt retspositivisme og retsrealisme. Tænkere i denne tradition har kritiseret naturretsfilosofien for at overse, at hvad der er lovligt og ulovligt afhænger af hvordan retsvæsenet faktisk fungerer.⁴ En lov er gældende når den håndhæves af retsvæsenet, uanset om den er retfærdig eller uretfærdig. I dette perspektiv var slaveri lovligt i mange europæiske lande og kolonier indtil det 19. århundrede, selvom disse love var uretfærdige.

En begrænset rolle

Den tredje mulighed er synspunkter imellem de to første yderpositioner, hvor etik spiller en begrænset rolle for juraen. Man kan eksempelvis mene at retsvæsenet bør lægge en vis vægt på etik, fordi lovens legitimitet må beskyttes ved at fortolke den, så der ikke er for stor uoverensstemmelse mellem ret og rimelighed.⁵ Man kunne også pege på, at etik kan spille en rolle for juraen, når etiske begreber optræder direkte i lovtekster. Hvis en bestemmelse for eksempel fordrer, at man skal tage alle *rimelige* forholdsregler for at beskytte personers privatliv, så kræver håndhævelse af bestemmelsen at man forholder sig til det etiske spørgsmål om, hvornår en forholdsregel er rimelig.

3 Dette synspunkt forbindes klassisk især med de kristne filosoffer Augustin af Hippo og Thomas Aquinas, og med den indflydelsesrige, britiske 1700-tals dommer William Blackstone. Se Aquinas, T. (1274 [1920]). *Summa Theologica*. In: New Advent, Augustine of Hippo. (395 [1950]). *De libero arbitrio voluntatis* (D. M. Pontifex, Trans.). In: Longman, Green and Co, Blackstone, W. (1765). *Commentaries on the Laws of England in Four Volumes* (Vol. 4). Clarendon Press. http://avalon.law.yale.edu/subject_menus/blackstone.asp Den mest fremtrædende moderne fortaler for naturretten er den australske retsfilosof John Finnis. Se Finnis, J. (2011). *Natural law and natural rights*. Oxford University Press. For et overblik, se Himma, K. E. (2024). *Natural Law*. In J. Fieser & D. Bradley (Eds.), *Internet Encyclopedia of Philosophy*.

4 I nyere tid forbindes retspositivisme især med den britiske retsfilosof H.L.A.Hart og den israelske retsfilosof Joseph Raz. Den beslægtede teori om retsrealisme er især forsvaret af den danske retsfilosof Alf Ross. Se Hart, H. L. A. (1997). *The Concept of Law*. Clarendon Press. ([1961]), Raz, J. (2009). *The Authority of Law: Essays on Law and Morality*. OUP Oxford. <https://books.google.dk/books?id=ObSH22v3984C>, Ross, A. (1953). *Om ret og retfærdighed*. Nyt Nordisk Forlag.

5 En stærk variant af dette synspunkt, som hævder at fortolkning af retskilder bør ske i lyset af blandt andet etiske hensyn, forsvares af den amerikanske retsfilosof Ronald Dworkin. Se Dworkin, R. (2006). *Law's Empire*. Hart Publishing.

Hvilken rolle spiller jura for dataetik?

Etik drejer sig om, hvordan man bør handle. Dataetik er den del af etikken, som drejer sig om hvordan vi bør behandle digitale data, og hvordan vi bør udvikle og anvende nye digitale teknologier, som eksempelvis kunstig intelligens.⁶ Hvordan bør man for eksempel behandle data så man tager etisk hensyn til personers privatliv? Og hvordan bør man udvikle kunstig intelligens for at undgå algoritmisk bias?

Et centralt spørgsmål i dataetikken er hvilken rolle juraen spiller for hvordan vi bør handle. De grænser og krav, som juraen definerer, kan virke som et oplagt udgangspunkt for dataetiske overvejelser, men kan vi finde ud af, hvad der er etisk og uetisk, ved at kigge på juraen? Hænger jura og dataetik for eksempel sådan sammen, at hvis det er lovligt at behandle data, så er det også etisk? Eller kan en måde at udvikle ny digital teknologi være etisk, selvom den er ulovlig?

Ligesom i spørgsmålet om etikens rolle for juraen kan man overordnet give tre forskellige svar på disse spørgsmål. Man kan mene, at jura spiller en afgørende rolle, således at en handling er etisk hvis den er lovlig, og uetisk hvis den er ulovlig. Man kan også mene, at behandling af data og udvikling af nye digitale teknologier er etisk eller uetisk uafhængigt af juraen. Og endelig kan man mene, at jura kan spille en begrænset rolle.

Kan en handling være lovlig men uetisk?

Spiller jura en *afgørende* rolle for dataetik? To argumenter taler imod dette synspunkt.⁷ Det første drejer sig om, at hvis jura er afgørende for dataetikken, så kan en handling ikke være uetisk når den er lovlig.

Det kan umiddelbart virke troværdigt, at hvis loven for eksempel tillader en bestemt måde at indsamle og anvende persondata, så er det ikke uetisk at udøve sin ret til at indsamle og anvende disse data. Det er også i nogle sammenhænge almindeligt at personer eller organisationer, som udsættes for kritik af den måde de behandler data, besvarer kritikken ved at henvise til, at de blot følger reglerne. Implicit i denne type forsvar ligger en antagelse om, at man ikke handler uetisk, når man overholder loven.

6 Se Dataetisk Råds etikspaliner *Hvad er dataetik?*

7 Se: Himma, K. E. (1998). Positivism, Naturalism, and the Obligation to Obey Law. *The Southern Journal of Philosophy*, 36(2), 145–161. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.2041-6962.1998.tb01749.x>

Ved nærmere eftertanke er der imidlertid meget der taler for, at handlinger kan være uetiske, selvom de er lovlige. Det kan illustreres ved at pege på handlinger, som har været lovlige, men siden er blevet kriminaliserede.

I Danmark blev "revselsesretten", det vil sige forældres mulighed for lovligt at udøve fysisk vold som afstraffelse af egne børn, definitivt afskaffet i 1997. Man kan godt mene, at det først var med lovcændringen i 1997, at det blev uetisk for forældre at slå deres børn. Men det vil nok for mange virke mere plausibelt, at det var uetisk at slå sine børn, også inden det blev ulovligt. Dette synspunkt var antageligt en central motivation for mange af de personer, som inden 1997 støttede en ændring af loven. I så fald var der tale om en lovlig, men uetisk handling.⁸

⁸ Der kunne også være eksempler på intuitivt uetiske handlinger, som er blevet lovgiggjort. Hvis eksempelvis et land afkriminaliserer vold og voldtægt mellem ægtefæller, så kunne man spørge, om handlingerne derved ændrer etisk karakter. Mange vil nok være tilbøjelige til at mene, at disse handlinger fortsat er uetiske, selvom de er blevet lovlige.

Kan en handling være ulovlig men etisk?

Det andet argument drejer sig om, at hvis jura er afgørende for dataetikken, så kan en handling ikke være etisk når den er ulovlig.

Ligesom med det første argument, kan det umiddelbart virke rimeligt at jura og etik følges ad på denne måde. Hvis det eksempelvis er ulovligt at udvikle og anvende kunstig intelligens på en bestemt måde, vil det så ikke være uetisk at gøre det?

Også i dette tilfælde er der imidlertid meget der tyder på, at der ikke er en enkel og direkte sammenhæng mellem jura og etik. Det kan illustreres med handlinger som er blevet afkriminaliseret, eksempelvis sex mellem voksne, samtykkende personer udenfor ægteskabet, og sex mellem voksne, samtykkende personer af samme køn. Begge typer seksuelle handlinger var ulovlige i Danmark indtil henholdsvis 1866 og 1930. I dag vil de færreste mene, at sådanne handlinger er uetiske.⁹ Hvis handlinger nødvendigvis er uetiske når de er ulovlige, så var disse handlinger imidlertid uetiske indtil lovgivningen. Et nok mere plausibelt synspunkt er, at lovgivningen ikke ændrede på deres etiske status, fordi disse handlinger aldrig har været uetiske – det var tværtimod loven som var uretfærdig.¹⁰ Hvis det er tilfældet, så er der ikke nogen nødvendig sammenhæng mellem, at en handling er ulovlig, og at den er uetisk.

⁹ Sex mellem voksne, samtykkende personer af samme køn blev lovliggjort i Danmark i 1930. Se En grim lov mod de homoseksuelle. (2018). [https://historielab.dk/til-undervisningen/kildebank/koen-og-seksualitet/3-paa-kanten/den-grimme-lov/?kilde=Seksuelle+forhold+udenfor+ægteskabet,+i+datidens+lovgivning+kendt+som+\"lejermål\",+blev+endeligt+afkriminaliseret+i+1866.+Se+Koefoed,+N.+\"\(2017\).+Seksuallovgivning+før+1849.+https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/seksuallovgivning-foer-1849](https://historielab.dk/til-undervisningen/kildebank/koen-og-seksualitet/3-paa-kanten/den-grimme-lov/?kilde=Seksuelle+forhold+udenfor+ægteskabet,+i+datidens+lovgivning+kendt+som+\)

¹⁰ Der kunne også være eksempler på intuitivt etiske handlinger, som er blevet kriminaliseret, men som ikke derfor synes at have ændret etisk karakter. Hvis eksempelvis en tidligere liberal stat indfører begrænsninger i ytringsfriheden, som beskytter den siddende regering mod kritik, vil mange nok mene, at sådanne ytringer ikke af den grund bliver uetiske.

Jura som ramme, genstand og inspiration i dataetisk analyse

Hvis handlinger ikke nødvendigvis er etiske når de er lovlige, og uetiske når de er ulovlige, så spiller juraen ikke en afgørende rolle for dataetik.

Det er en vigtig pointe, fordi det betyder, at det kan være relevant at overveje dataetikken *selvom* man har sikret sig, at man handler lovligt. Det betyder også, at dataetik kan være udgangspunkt for kritisk stillingtagen til lovgivning, politikker og retningslinjer.

En dataetisk analyse kan for eksempel konkludere, at vi bør ændre eksisterende lovgivning *fordi* lovgivningen forbyder måder at behandle data som ikke er uetiske. Eller omvendt, at vi bør ændre lovgivningen fordi den tillader udvikling og anvendelse af ny digital teknologi, som er uetisk.

Jura kan ikke desto mindre spille en rolle for dataetik på andre måder

Dataetik drejer sig om, hvordan man bør handle, når man behandler digitale data, eller udvikler og anvender nye digitale teknologier som kunstig intelligens. En dataetisk analyse begynder med at identificere en dataetisk problemstilling. En sådan problemstilling vil typisk være en form for databehandling eller udvikling og anvendelse af ny digital teknologi, som intuitivt rejser etisk bekymring. Det næste skridt er at identificere de relevante dataetiske hensyn, herunder de principper og værdier, som er på spil i problemstillingen. Det tredje skridt er at vurdere, hvor meget vægt man skal lægge på hvert af de relevante hensyn. Til sidst tager analysen samlet stilling til hvordan man bør handle, ved at vurdere hvilke hensyn som vejer tungest.¹¹

En dataetisk analyse vil typisk fokusere på enten hvordan man bør handle indenfor de givne juridiske rammer, eller på hvilke juridiske rammer der bør være for denne type handlinger. I begge tilfælde kan den dataetiske analyse hente inspiration i de værdier og overvejelser som motiverer juraen.

¹¹ Se Dataetisk Råds præsentation af dataetisk metode **Dataetik – Sådan gør du**

Jura som ramme for en dataetisk problemstilling

I mange tilfælde handler en dataetisk problemstilling om, hvordan man bør handle indenfor de rammer, som loven sætter. Det betyder at det først og fremmest er vigtigt at afklare de grænser og krav som juraen definerer.

I nogle tilfælde vil en dataetisk analyse nå frem til, at etik og jura overlapper. Det vil sige, at den måde man bør handle på, er lovlig, og at den måde man ikke bør handle, er forbudt. I disse tilfælde kan den dataetiske analyse hjælpe med at begrunde og støtte juridiske regler og bestemmelser. Det kan især være værdifuldt i situationer, hvor disse regler og bestemmelser er vanskelige at håndhæve.

I andre situationer kan den dataetiske analyse nå frem til, at man bør handle på en måde som er lovlig, men ikke påbudt. I disse situationer viser den dataetiske analyse at dataetikken stiller krav, som går længere end juraens.

Jura som genstand for dataetisk analyse

I nogle tilfælde er det i sig selv et dataetisk spørgsmål, hvilke juridiske rammer man bør sætte for en måde at behandle data eller udvikle og anvende ny digital teknologi. Når man stiller sådanne spørgsmål, er jura ikke en givet ramme men *genstanden* for den dataetiske analyse.

En dataetisk analyse af hvordan man bør regulere vil normalt begynde med at afklare gældende lov, for at kunne belyse dataetiske argumenter for og imod mulige alternativer. I nogle tilfælde vil analysen vise, at der samlet set ikke er grund til at ændre på de eksisterende juridiske rammer. I andre tilfælde vil analysen nå frem til, at man bør ændre eksisterende regler og bestemmelser eller indføre nye regler og bestemmelser.

Kan man i denne sammenhæng sige, at vi i bør forbyde handlinger som er uetiske, og tillade handlinger som er etiske? Synspunktet kan umiddelbart virke troværdigt.¹² Der er mange eksempler på måder at behandle data, eller udvikle og anvende nye digitale teknologier, som det forekommer oplagt at forbyde fordi de er uetiske. Omvendt kan

¹² Synspunktet kaldes i faglitteraturen for juridisk moralisme (eng. "legal moralism").

det i mange situationer virke mærkeligt, hvis man ville *forbyde* en måde at behandle data, eller udvikle og anvende ny digital teknologi, selvom den var etisk.

Ikke desto mindre er der visse grunde til at mene, at man ikke kan slutte direkte fra en handlings dataetiske status til hvordan den bør reguleres. Ét argument er at regulering kan have kontraintuitive effekter på den adfærd man regulerer – eksempelvis kan et forbud i nogle tilfælde føre til, at *flere* handler uetisk. En berømt illustration kommer fra et studie af israelske børnehaver, som indførte bøder til forældre, der hentede deres børn efter lukketid.¹³ Stik imod forventning førte dette til at *flere* forældre hentede deres børn for sent. Regel og bødestraf viste sig at være mindre effektive end den sociale norm som det erstattede.

Et andet argument er, at regulering kan have negative sideeffekter som opvejer lovens gavnlige effekter. Eksempelvis peger nogle fortalere for afkriminalisering af visse euforiserende stoffer på, at forbud fører til skabelsen af et sort marked med voldelige konflikter mellem kriminelle bander. Man kan i den situation mene, at selv hvis det er uetisk at sælge og/eller forbruge euforiserende stoffer, så må dette vejes mod hensynet til at begrænse skaderne fra det sorte marked.¹⁴

Argumenterne taler for, at det er et selvstændigt dataetisk spørgsmål, hvordan man bør regulere behandling af data og udvikling og anvendelse af digitale teknologier.

13 Gneezy, U., & Rustichini, A. (2000). A Fine is a Price. *Journal of Legal Studies*, 29(1), 1-18.

14 Begge overvejelser optræder i den måske mest fremtrædende teori om, hvornår en liberal stat bør kriminalisere handlinger, den amerikanske retsfilosof Joel Feinbergs skadesprincip: "It is always a good reason in support of penal legislation that it would be effective in preventing (eliminating, reducing) harm to persons other than the actor (the one prohibited from acting) and that there is probably no other means that is equally effective at no greater cost to other values." Feinberg, J. (1984). *Harm to Others*. Oxford University Press, USA. <https://books.google.dk/books?id=z3DC0qYNAwIC>
Princippet fremføres og forsvares først i 1800-tallet af den britiske moralfilosof John Stuart Mill. Se Mill, J. S. (2009). On Liberty. In S. Collini (Ed.), *On Liberty and other writings* (pp. 1-116). Cambridge University Press. ([1859]) Det skal rimeligvis nævnes, at forsvarene af juridisk moralisme kan anlægge en lignende tilgang, hvor de tager højde for risikoen for kontraproduktive konsekvenser og side-effekter, men fastholder det bredere fokus på uetiske handlinger (eng. "wrongdoing"), snarere end blot skadesproducerende handlinger. Se Stanton-Ife, John, "The Limits of Law", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Spring 2022 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/spr2022/entries/law-limits/>

Jura som dataetisk inspiration

En dataetisk analyse vejer de relevante dataetiske hensyn mod hinanden. Hvilke grunde taler for og imod? Og hvilke hensyn forekommer samlet set at være de mest tungtvejende? Et vigtigt skridt i den dataetiske analyse er derfor at identificere relevante dataetiske hensyn. Opgaven med at identificere hensyn kan tage udgangspunkt i argumenter fremført i den offentlige debat, og den dataetiske forskningslitteratur. Ofte vil juraen også kunne hjælpe med at pege på relevante principper og værdier. Derved kan juraen fungere som *inspiration* for dataetisk analyse.

Jura kan pege eksplicit på værdier og principper når de fremgår direkte af lovteksten, eksempelvis som grundlag for eller motivation af lovgivningen. Eksempelvis henviser den europæiske databeskyttelsesforordning (GDPR) i de indledende betragtninger blandt andet til etiske principper om frihed, sikkerhed, retfærdighed og velfærd som baggrund for lovgivningen.

Jura kan også implicit pege på dataetiske hensyn, fordi loven indikerer hvilke konklusioner tidligere overvejelser er nået frem til. Derved kan den dataetiske analyse spores ind på relevante synspunkter og begrundelser.

Det er dog værd at holde sig for øje, at principper og værdier kan spille forskellige roller i de politiske processer som fører til lovgivning, i den juridiske fortolkning af loven, og i en dataetisk analyse. Selvom en dataetisk analyse kan hente inspiration fra lovgivning, kan det være relevant at fortolke dataetiske principper og værdier som særskilt etiske principper og værdier.

Dataetik og jura

Hvad der er **lovligt** afhænger først og fremmest af den måde juraen fortolkes i retsvæsenet, ikke af hvad der er etisk og uetisk.

Hvad der er **etisk** afhænger først og fremmest af hvad balancen er mellem relevante dataetiske hensyn, ikke af hvad der er lovligt og ulovligt. Derfor kan en handling være uetisk selvom den er lovlig, og det er muligt at stille det dataetiske spørgsmål hvordan loven bør være.

Jura kan være en dataetisk **ramme**, for spørgsmålet om hvordan man bør handle givet af loven er som den er.

Jura kan være **genstanden** for dataetisk analyse i form af spørgsmålet om, hvordan databehandling og udvikling og anvendelse af digitale teknologier bør reguleres.

Jura kan være **inspiration** for dataetisk analyse, som kan have nytte af at kigge på hvilke værdier og principper som findes i og begrunder juraen, og hvilke overvejelser som har motiveret eksisterende regulering.

Litteratur

Aquinas, T. (1274 [1920]). *Summa Theologica*. In: New Advent.

Augustine of Hippo. (395 [1950]). *De libero arbitrio voluntatis* (D. M. Pontifex, Trans.). In: Longman, Green and Co.

Blackstone, W. (1765). *Commentaries on the Laws of England in Four Volumes* (Vol. 4). Clarendon Press. http://avalon.law.yale.edu/subject_menus/blackstone.asp

Dataetik i store danske virksomheder 2023. (2024). <https://digst.dk/media/31430/da-taetik-i-store-danske-virksomheder-2023.pdf>

Den uafhængige ekspertgruppe på højt niveau om kunstig intelligens. (2018). *Etiske retningslinjer for pålidelig kunstig intelligens*. https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=60420

Dworkin, R. (2006). *Law's Empire*. Hart Publishing.

En grim lov mod de homoseksuelle. (2018). <https://historielab.dk/til-undervisningen/kildebank/koen-og-seksualitet/3-paa-kanten/den-grimme-lov/?kilde>

Feinberg, J. (1984). *Harm to Others*. Oxford University Press, USA. <https://books.google.dk/books?id=z3DC0qYNAwIC>

Finnis, J. (2011). *Natural law and natural rights*. Oxford University Press.

Gneezy, U., & Rustichini, A. (2000). A Fine is a Price. *Journal of Legal Studies*, 29(1), 1–18.

Hart, H. L. A. (1997). *The Concept of Law*. Clarendon Press. ([1961])

Himma, K. E. (1998). Positivism, Naturalism, and the Obligation to Obey Law. *The Southern Journal of Philosophy*, 36(2), 145–161. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.2041-6962.1998.tb01749.x>

Himma, K. E. (2024). Natural Law. In J. Fieser & D. Bradley (Eds.), *Internet Encyclopedia of Philosophy*.

Jobin, A., Ienca, M., & Vayena, E. (2019). The global landscape of AI ethics guidelines. *Nature Machine Intelligence*, 1(9), 389–399. <https://doi.org/10.1038/s42256-019-0088-2>

Khan, A. A., Badshah, S., Liang, P., Waseem, M., Khan, B., Ahmad, A., Fahmideh, M., Niazi, M., & Akbar, M. A. (2022). *Ethics of AI: A Systematic Literature Review of Principles and Challenges* Proceedings of the 26th International Conference on Evaluation and Assessment in Software Engineering, Gothenburg, Sweden. <https://doi.org/10.1145/3530019.3531329>

Koefoed, N. (2017). Seksuallovgivning før 1849. <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/seksuallovgivning-foer-1849>

Mill, J. S. (2009). On Liberty. In S. Collini (Ed.), *On Liberty and other writings* (pp. 1-116). Cambridge University Press. ([1859])

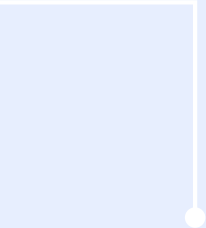
Mittelstadt, B. (2019). Principles alone cannot guarantee ethical AI. *Nature Machine Intelligence*, 1(11), 501-507. <https://doi.org/10.1038/s42256-019-0114-4>

Raz, J. (2009). *The Authority of Law: Essays on Law and Morality*. OUP Oxford. <https://books.google.dk/books?id=ObSH22v3984C>

Ross, A. (1953). *Om ret og retfærdighed*. Nyt Nordisk Forlag.

UNESCO. (2021). *Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137/PDF/381137eng.pdf.multi>

Dataetisk Råd 2025

Dataetisk Råd er en offentlig myndighed ved Nationalt Center for Etik, som rådgiver og skaber debat om etisk udvikling og anvendelse af digitale løsninger, data og kunstig intelligens.

København, 8. oktober 2025